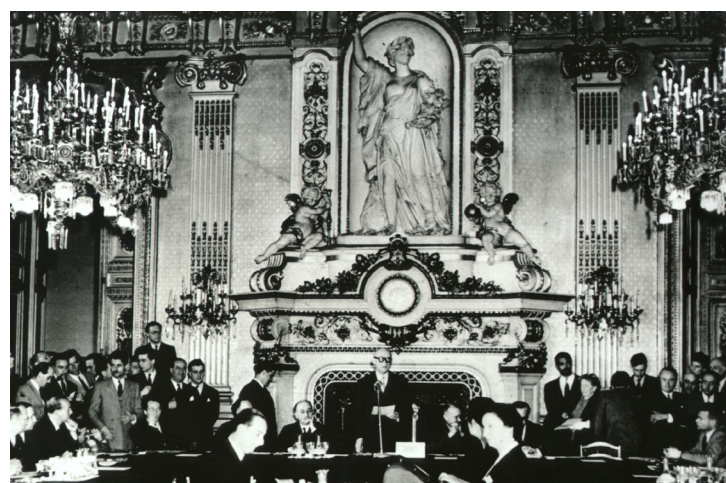

NO OGLĒM UN TĒRAUDA LĪDZ VIENOTAI EIRO VALŪTAI

ŠUMAŅA DEKLARĀCIJA © Eiropas Kopiena, 1950"

1950: ŠUMAŅA DEKLARĀCIJA

1950. gada 9. maijā Francijas ārlietu ministrs Robērs Šumanis sarīkoja preses konferenci. Tajā viņš aicināja Eiropas valstis apvienot ogļu un tērauda resursus.

Tā kā gan ogles, gan tērauds ir nepieciešami komponenti ieroču ražošanā, viņš cerēja, ka šī sadarbība palīdzēs nepieļaut kara iespējamību nākotnē. Turklāt ogles un tērauds bija arī ļoti svarīgi resursi kontinenta atjaunošanai pēc kara.

Attēlā: Romas līgumu parakstīšana © AP, 1957 - Avots: Eiropas Komisijas Audiovizuālais Serviss

1957: ROMAS LĪGUMI: EEK UN EURATOM LĪGUMI

Pirmās sešas valstis vēl jo ciešāku ekonomisko integrāciju. Tāpēc 1957. gadā tās parakstīja divus jaunus līgumus: EEK līgumu un Euratom, kas abi kopā tiek dēvēti par Romas līgumiem.

– Eiropas Ekonomikas kopiena (EEK): valstis vienojās izveidot kopīgu tirgu, pakāpeniski apvienojot savas atsevišķās tautsaimniecības, un vispirms izveidoja muitas savienību. Ar šo līgumu aizsākās sadarbība lauksaimniecības, zivsaimniecības, ostu politikas un transporta politikas jomā.

– Euratom: šis ir līgums par sadarbību kodolenerģijas jomā, un tā mērķis bija kopīgi pētīt, kādas varētu būt kodolenerģijas izmantošanas iespējas civilajām vajadzībām.

Romas līgumi stājās spēkā 1958. gadā.

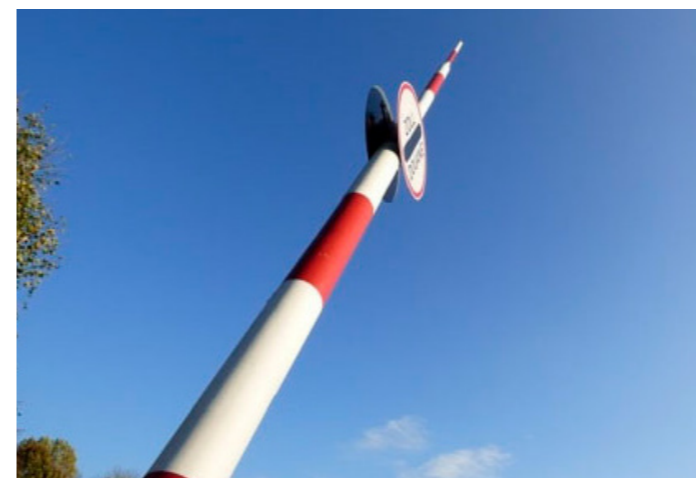

Eiropas Parlamenta vēlēšanu iecirknis Beļģijā © Eiropas Kopiena, 1957

1979: PIRMĀS TIEŠĀS EIROPAS PARLAMENTA VĒLĒŠANAS

Eiropas Kopienas iedzīvotāji 1979. gada jūnijā pirmo reizi tiešās vēlēšanās ievēlēja pārstāvjus Eiropas Parlamentā.

Tolaik bija deviņas dalībvalstis, kuru iedzīvotāji uz laika posmu no 1979. gada līdz 1984. gadam Parlamentā ievēlēja 410 pārstāvjus.

1986: VIENOTĀIS EIROPAS AKTS

Trīsdesmit gadus pēc tam, kad valstis bija vienojušās izveidot kopēju tirgu (Romas līgumi), tas joprojām nebija izdarīts. Pieņemot Vienoto Eiropas aktu (tas tika parakstīts 1986. gadā un stājās spēkā 1987. gadā), valstis nolēma likvidēt visus tirdzniecības un brīvas pārvietošanās šķēršļus.

1993: ATVĒRTAS ROBEŽAS

1993. gada 1. janvārī Eiropas Savienības dalībvalstu iekšējās robežas izzuda. Sāka darboties vienotais tirgus ar personu brīvu pārvietošanos un preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti.

2002: EIRO IEVIEŠANA

Banku sistēmā eiro ieviesa 1999. gadā. Taču eiro monētas un banknotes iedzīvotāji sāka izmantot tikai 2002. gada 1. janvārī 12 ES valstīs: Austrijā, Beļģijā, Francijā, Grieķijā, Itālijā, Īrijā, Luksemburgā, Nīderlandē, Portugālē, Somijā, Spānijā un Vācijā.

Kopš tā laika eiro ir ieviešus vēl 8 valstis: Slovēnija (2007), Kipra (2008), Malta (2008), Slovēnija (2009), Igaunija (2011), Latvija (2014), Lietuva (2015) un Horvātija (2023).

Sagaidāms, ka 2026. gadā eirozonai pievienosies arī Bulgārija.

© Shutterstock

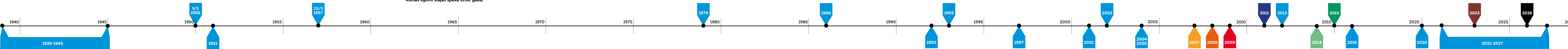
© Eiropas Savienība, Eiropas Parlaments

2012: ES SAŅĒM NOBELA MIERA PRĒMIJU

Piešķirot šo balvu, tika godalgoti Eiropas centieni panākt mieru un izlīgumu, veidot demokrātiju un aizstāvēt cilvēktiesības.

© Eiropas Savienība, Eiropas Parlaments 2025

OTRAIS PASAULES KARŠ

Pēc Otrā pasaules kara Eiropa bija drupās. Karā tika izpostītas pilsētas, ceļi un liela daļa Eiropas rūpniecības nozaru. Eiropas tautsaimniecība bija sagrauta. Karš iznīcināja arī cilvēkus: visā pasaulē gāja bojā 55 miljoni cilvēku, 35 miljoni tika ievainoti un 190 miljoni devās bēgļu gaitās. Nepieciešamība pēc miera bija akūtāka nekā jebkad iepriekš.

1951: EIROPAS OGĻU UN TĒRAUDA KOPIENAS DIBINĀŠANAS LĪGUMS

Francija, Rietumvācija, Itālija, Beļģija, Nīderlande un Luksemburga pozitīvi reaģēja uz Robēra Šumaņa deklarāciju. Šis sešas valstis 1951. gadā parakstīja Parīzes līgumu. Eiropas Ogļu un tērauda kopiena (EOTK) savu darbību sāka 1952. gadā.

© Eiropas Savienība, Eiropas Parlaments

© Eiropas Savienība, Eiropas Parlaments

1992: LĪGUMS PAR EIROPAS SAVIENĪBU (MĀSTRIHTAS LĪGUMS)

Māstrihtas līgums iezīmēja sadarbības sākumu politiskā līmenī līdz ar pastāvošo ekonomisko integrāciju. Līdzšinējā Eiropas Kopiena tika pārdēvēta par Eiropas Savienību. "Jaunā" Eiropas Savienība sastāvēja no trim pilāriem.

1. **Ekonomiskā integrācija:** dalībvalstis nolēma pastiprināt ekonomisko integrāciju un izveidot vienotu Eiropas valūtu — eiro.
2. **Sadarbība** ārpolitikas un drošības politikas jautājumos.
3. **Sadarbība** iekšlietu un tieslietu jautājumos.

Šis līgums tika parakstīts 1992. gadā un stājās spēkā 1993. gadā.

1997: AMSTERDAMAS LĪGUMS

Plānojot Eiropas Savienības paplašināšanos Austrumeiropas virzienā, ES vajadzēja sagatavoties tam, ka tās dalībvalstu skaits būs daudz lielāks. Īpaši nepieciešama bija lēmumu pieņemšanas procesa reforma — vajadzēja mazāk lēmumu, kas jāpieņem vienbalsīgi, un vairāk tādu, kuri jāpieņem ar balsu vairākumu.

Pirmais mēģinājums ieviest pārmaiņas bija Amsterdamas līgums (parakstīts 1997. gadā un stājās spēkā 1999. gadā). Taču ar šo līgumu to neizdevās panākt.

2001: NICAS LĪGUMS

Tā kā tuvojās jauno dalībvalstu uzņemšanas brīdis, par otro mēģinājumu reformēt Eiropas Savienību tika nolēmts Nicā (Nicas līgumu parakstīja 2001. gadā, un tas stājās spēkā 2003. gadā). Tomēr arī ar šo līgumu lēmumu pieņemšanu neizdevās vienkāršot.

2004-2005: EIROPAS KONSTITŪCIJA

Pēc diviem neveiksmīgiem mēģinājumiem reformēt ES to centās panākt trešo reizi – 2004. gada jūnijā ar Eiropas konstitūciju. Eiropas konstitūcijas svarīguma dēļ, kā arī tādēļ, ka nosaukumā tika izmantots vārds "konstitūcija", dažas valstis nolēma rīkot referendumus.

Francijas un Nīderlandes iedzīvotāji nobalsoja pret "Konstitūciju Eiropai". Tā kā ikviens jauns ES līgums ir jāapstiprina katrai dalībvalstij, iecerētā Eiropas "konstitūcija" šo valstu lēmuma rezultātā netika pieņemta.

2007: LISABONAS LĪGUMS

Lisabonas līgums veiksmīgi pavēra iespēju mainīt ES iestāžu darbības principus. Pieņemot ES līmeņa lēmumus kļuva vienkāršāk. Jaunie noteikumi stājās spēkā 2009. gada decembrī un joprojām nosaka, kā darbojas Eiropas Savienība.

2007. gada 13. decembrī Lisabonā 27 dalībvalstis parakstīja Lisabonas līgumu. © Eiropas Kopiena 2007

2016: APVIENOTĀS KARALISTES REFERENDUMS PAR IZSTĀŠANOS NO ES

2016. gada 23. jūnijā lielākajai daļai Apvienotās Karalistes pilsoņu un dažām citām Apvienotās Karalistes iedzīvotāju kategorijām tika uzdots jautājums: "Vai Apvienotajai Karalistei būtu jāpaliek Eiropas Savienības sastāvā vai jāizstājas no Eiropas Savienības?" Par izstāšanos nobalsoja 51,9 %, par palikšanu — 48,1 %, līdz ar to sākās sarunas par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Apvienotā Karaliste kļuva par pirmo valsti, kas nolēmusi izbeigt dalību ES.

Pēc trīs gadus ilgām sarunām Apvienotā Karaliste 2020. gada 31. janvārī oficiāli izstājās no Eiropas Savienības.

© Shutterstock

2021: NEXT GENERATION EU

Lai palīdzētu novērst Covid-19 pandēmijas sociālās un ekonomiskās sekas, ES vienotās par vērienīgu atveseļošanas plānu. Saskaņā ar šo plānu ES ilgtermiņa budžets 2021–2027. gadam tika palielināts par 806,9 miljardiem eiro, kopā sasniedzot vairāk nekā 2000 miljardus eiro (faktiskajās cenās pēc ES ilgtermiņa budžeta pārskatīšanas 2024. gadā).

Atveseļošanas plāns tiek finansēts, ES līdz šim nepieredzēti lielā apmērā aizņemoties naudu no finanšu tirgiem.

© Eiropas Savienība, Eiropas Komisija